

Verksamhetsberättelse 2011

Historiska institutionen

Stockholms
universitet

Inledning	1
1 Organisation	2
2 Pågående avhandlings- och forskningsprojekt	3
3 Ansökningar, stipendier, anställningar	4
4 Seminarier och konferenser	6
Övriga konferenser, workshops, seminarier	8
5 Samverkan	11
7 Publikationer.....	12
8 Informationsspridning, CEMAS webbplats	13
9 Ekonomi.....	13

Inledning

Denna verksamhetsberättelse sammanfattar CEMAS arbete under året 2011. Verksamheten hittade stabila ramar. Forskare och doktorander anställda inom ramuppgörelsen mellan Statens maritima museer och Stockholms universitet finns nu på plats. Utöver de fyra tjänsterna inom uppgörelsen fick CEMAS två doktorander i historia. De nya tjänsterna skapar förutsättningar för en fungerande forskningsmiljö - det krävs i varje miljö en kritisk massa.

Maritima seminariet hade ett mycket aktivt och uppskattat program. Inte minst Marcus Redikers föredrag om slavupproret på skeppet *Amistad* väckte en stor uppmärksamhet. Men CEMAS var aktivt på många andra arenor, det organiserade workshops och sökte framgångsrikt medel för resor och utbyten, och initierade nya projekt. Doktoranders aktivitet borde lyftas fram i detta avseende. För att sammanfatta, CEMAS andra år var framgångsrikt.

Leos Müller, föreståndare

1 Organisation

CEMAS styrelse

CEMAS leds av en styrelse och en föreståndare. Styrelsens ledamöter samt ordförande utses av rektor för treårsperioder på förslag från fakultetsnämnden efter samråd med SMM. Doktorandrepresentant utses av studentorganisationernas företrädare. Styrelsen för centret har det övergripande ansvaret för verksamheten vid centret. Beslut kan fattas om fyra av de sex ledamöterna är närvarande inklusive föreståndaren. Föreståndaren har ständig närvaro- och yttranderätt samt är föredragande i CEMAS styrelse. CEMAS löpande verksamhet leds av föreståndaren, vilken utses för en treårig mandatperiod av rektor på förslag från Humanistiska fakultetsnämnden, efter hörande av SMM. Pär Frohnert, prefekten vid Historiska institutionen, är föreståndarens närmaste chef.

Under året 2011 bestod CEMAS styrelse av

- Allan Larsson, styrelseordförande
- Lars Nilsson, historia, Stockholms Universitet
- Lars Kaijser, etnologi, Stockholms Universitet
- Marika Hedin, museichef Vasamuseet, SMM
- Stefan Lundblad, Forskningsenheten, SMM
- Lisa Hellman, doktorand i historia (doktorandrepresentant) vt 2011
- Hanna Jansson, doktorand i etnologi (doktorandrepresentant) ht 2011

Styrelsen träffades under året tre gånger: 16 februari, 23 maj, 5 september och 28 november

CEMAS medarbetare 2011

Leos Müller, professor i historia samt CEMAS föreståndare

Simon Ekström, docent i etnologi, forskare

Lisa Hellman, doktorand i historia

Hanna Jansson, doktorand i etnologi

Ale Pålsson, doktorand i historia

Harry Svensson, doktorand i historia

2 Pågående avhandlings- och forskningsprojekt

Lisa Hellman (antagen vt 2010) studerar mötet mellan Svenska Ostindiska kompaniet och Kina. I undersökningens fokus ligger Kanton-Macao, två kosmopolitiska städer, och de sociala praktikerna mellan svenskar, andra européer och kineser. Trots omfattande litteratur om det svenska kompaniet forskningen på detta område är mycket begränsad. Teoretiskt anknyter Hellman till maskulinitets- och genusforskning som är högst relevant i en maritimhistorisk kontext. Ett annat område som avhandlingen relaterar till är global historia.

Hanna Jansson (antagen ht 2010) undersöker i sitt projekt "Nätseglarna och den narrativa geografin" hur färden över haven framställs i samtida digitala reseberättelser. Utifrån folkloristiska perspektiv på berättelser och berättande är ambitionen att kunna belysa relationerna mellan den faktiska rutten och den narrativa geografi som seglarna skapar med sina reseberättelser.

Ale Pålsson antogs som doktorand i historia med maritim inriktning från den 1 september 2011. Avhandlingens preliminära titel är "Gustavia som arena för maritim multikulturalism 1790- 1815" Pålsson ägnar sig i sitt avhandlingsarbete åt identitetsfrågor i S:t Barthélemy

1790-1820, en svensk koloni i Västindien. Avhandlingens preliminära titel är "Maktkamp eller samlevnad – en granskning av S:t Barthélemys nationella och sociala grupperingar och dess samexistens 1790-1820".

Harry Svensson antogs som doktorand i historia med maritimriktning. Han studerar i sin avhandling med den preliminära titeln "Den kosmopolitiska örlogsstaden Karlskrona" Karlskrona som kosmopolitisk hamnmiljö under 1800-talet. Syftet är att placera in Karlskrona i ett internationellt forskningsfält om örlogsstäder och visa hur integrationen mellan olika grupper i staden fungerade. Fokus ligger på det lilla men betydande judiska inslaget i Karlskrona.

Simon Ekströms projekt "Homarus Gammarus – västkustens svarta guld" sätter Västkustens hummer och hummerfiske i fokus utifrån mångfald av perspektiv och ingångar. Hummern och hummerfisket studeras som ett lokalt fenomen; samtidigt som både fisket och konsumtionen sker mot bakgrund av globala förhållanden och en internationell ekonomi.

Leos Müllers forskning kretsar kring problematiken neutralitet, sjöfart och internationella relationer under tidigmodern tid, utifrån ett tvärvetenskapligt perspektiv (historia, ekonomisk historia, statsvetenskap, freds- och konfliktforskning).

3 Ansökningar, stipendier, anställningar

Nya doktorandtjänster: Från den 1 september 2011 har CEMAS fått två nya doktorander i historia. Ale Pålsson kommer från Historiska institutionen i Lund. Harry Svensson kommer från Karlskrona och finansiering av hans forskarutbildning vilar på avtalet mellan Stockholms universitet och Arbetsförmedlingen i Karlskrona. AF förbinder sig att betala ett lönebidrag till Harry Svenssons lön under fyra år, SU står för övriga kostnader.

Per Gunnar Sidén, doktorand vid Historiska institutionen, har under

två månader (maj-juni 2011) knutits till CEMAS som forskare, för att arbeta med en översikt av forskning om hamnmiljöer och för att förbereda workshop om hamnmiljöer som genomförs den 18-19 maj 2011 (se nedan).

Nanouschka Myrberg, Arkeologiska institutionen, har under oktober och november 2011 knutits till CEMAS, för att utarbeta en förstudie om arkeologi och maritima studier och organisera workshop "Händelser vid vattnet" i CEMAS regi, den 26-27 januari 2012 (se nedan).

Lisa Hellman fick medel för konferensdeltagande och forskningsvistelse i Macao i februari- mars 2011 (Birgit & Gad Rausing stiftelsen). Dessutom sökte hon och beviljades STINT stipendium för en längre forskningsvistelse (ht 2011) i Macao. Hon vistades mellan september 2011 och februari 2012 vid Department of History, University of Macao.

CEMAS sökte och beviljades medel till inbjudan av professor George Bryan Souza, University of Texas, San Antonio. Vidare sökte CEMAS sökt medel för reseanslag och forskningsinitierande aktiviteter (Stockholms Universitet) för att bygga upp ett forskar- och doktorandutbyte med maritim forskning vid Porto universitet, Portugal. Genom ett rektorsbeslut den 22 februari 2011 beviljades CEMAS 148 000 kr för detta ändamål. I samband med projektet "Säkerhet till sjöss" sökte Leos Müller tillsammans med Stefan Eklöf Amirell medel för att ordna en internationell konferens med preliminärt titeln "Sustainable Piracy". I april 2011 beviljade Riksbankens Jubileumsfond 250 000 kr för detta ändamål.

Samarbetsprojekt "Svenska sjökonsuler"

Under hösten 2011 träffades representanter för SMM (Stefan Lundblad, Marika Hedin, Hans- Lennart Ohlsson), Sjöhistoriska museets vänförening (Hans Christner), UD (Greger Widgren) och CEMAS (Leos Müller) ett antal gånger för att diskutera ett projekt om det svenska konsulatväsendet och dess betydelse för sjöfart. Det skisserade projektet består av tre olika delar; institutionerna involveras på olika sätt:

1/en förstudie om konsulatväsende SMM (Manne Dunge)

2/dokumentation av 1900-talets konsulatväsende, intervjuer etc.
(Manne Dunge, Greger Widgren, Stefan Lundblad)

3/forskningsprojekt, konsulatväsendet och det industriella
genombrottet i Sverige (Leos Müller)

I anknytning till forskningsdelen beslutade gruppen att utlysa en doktorandtjänst i historia med inriktning mot det svenska konsulatväsendet, c 1850-1950. Sjöhistoriska museets vänförening fattade beslut om att stödja avhandlingsprojektet finansiellt, vilket öppnar för tillsättning av en doktorandtjänst från och med september 2012.

4 Seminarier och konferenser

Maritima Seminariet Det viktigaste seminariet för CEMAS verksamhet är Maritima seminariet på Vasamuseet som ges i samarbete med Marinarkeologiska institutet på Södertörns högskola. Ordförandeskap roterar mellan historia (Leos Müller), etnologi (Simon Ekström) och marinarkeologi (Johan Rönby).

VT 2011

4 februari	Maria Gussarsson Wijk, historia, KrA	Presenterar sitt projekt om sjökort
18 februari	Fred Hocker, arkeologi, Vasamuseet	pågående projekt om Vasa
11 mars	Jens Lindström och Jim Hansson, Sjöhistoriska museet	Maritima Birka: vikingastadens sjösida

1 april	August Boj, Stiftelsen Vasakungarnas Djurhamn och Jonas Viklund, Södertörns högskola	Riksvasa och vasakungarnas Djurhamn
15 april	Hanna Jansson, etnologi	presenterar sitt avhandlingsämne
29 april	George Bryan Souza, professor i historia, University of Texas	Canton Macao and Portuguese in Maritime Asia
13 maj	AnnaSara Hammar, doktorand i historia, Umeå	Ordning ombord - makt status och prestige i svenska flottan under sen stormaktstid
10 juni	Marcus Rediker, professor i historia,	Black Pirates, or Slave Revolt at Sea: The Case of the Amistad
<hr/>		
HT 2011		
9 sept	Joachim Östlund, historia, Lunds universitet	"Svensk slavhandel på Medelhavet: Om Levantiska kompaniet, konsulatet i Tripoli och den transmediterana slavhandeln 1743-1759"
23 sept	Thomas Taro Lennerfors, företagsekonomi, Uppsala universitet	"Stockholmsrederierna 1980-2000"
21 oktober	Marie Steinrud, etnologi, Stockholms universitet	"50 buteljer madeiravin, två lådor citroner och ett litet tempel. Statuskonsumtion och materiell kultur hos brukspatronerna längs Strömsholms kanal ca 1700-1850"

4 november	Margaret R. Hunt, Professor of History and Women's and Gender Studies, Amherst College	Gunpowder Commerce: The Story of a Late Seventeenth-Century English East India Company Ship	
18 november	Kasper Westerlund, etnologi, Sjöhistoriska institutet, Åbo Akademi,	"Skeppsdagboken i källkritisk belysning - en etnologisk studie"	Leos Müller
2 december	Sarah Holst Kjær, etnologi, Norwegian Business School, Oslo	Presenterar sitt projekt om fyror och turism.	Simon Ekström
16 december	Andreas Olsson, SMM, Ingvar Sjöblom, Stockholms universitet	"Marsprojektet"	

Övriga konferenser, workshops, seminarier

19-20 januari 2011 organiserade CEMAS workshopen "Säkerhet till sjöss i historien och idag" på Vasamuseet. Workshopen samlade tio deltagare från olika discipliner. Säkerhetsproblematiken diskuterades från tre perspektiv: "economic security", "international security" och "human security".

En utförlig rapport från workshopen finns på:

<http://www.historia.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=15543&a=90561>

Som det redan nämnts ovan resulterade workshopen i en framgångsrik ansökan till Riksbankens Jubileumsfond. CEMAS och UI (Stefan Eklöf Amirell) har fått medel för att ordna en stor internationell konferens på temat "Sustainable Piracy" i maj 2012. 5-7 maj 2011, dubbelsession om maritim forskning i Sverige, Svenska historikermötet Göteborg. CEMAS och SMM representerades i paneldiskussionen av Leos Müller, Björn Varenius och Niklas Stenlås. Dessutom presenterade Lisa Hellman ett paper om sitt avhandlingsarbete.

18-19 maj 2011, workshopen "Hamnmiljöer", Vasamuseet. På workshopen presenterar historiker, ekonomhistoriker, kulturgeografer och arkeologer pågående forskning och forskningsprojekt om hamnmiljöproblematiken. Workshopen samlar forskare från Stockholm och Göteborg och dess första del, den 18 maj, är öppen för alla intresserade.

Leos Müller

3-4 februari 2011, workshop i COSMOS-projektet (1700-tals kosmopolitiska Sverige). Müllers bidrag i projektet handlar om svensk sjöfart och neutralitet under 1700-talet. 25 mars 2011, 1700-tals seminarium, Lunds universitet, föredrag om Svenska ostindiska kompaniet.

14-16 april 2011, World and Global History Congress, London School of Economics, session "Global history from the semi-periphery". 28 april 2011, seminarium "The Swedish East India Company, Canton/Macao and Maritime Asia in early modern Period", Historiska institutionen, Stockholms universitet, tillsammans med George B. Souza och Lisa Hellman.

1-3 september 2011, North Sea Conference, Sjöfartsmuseet Göteborg, sessionskommentator 5-8 oktober 2011, Thunberg symposium, SCAS, Uppsala universitet, föredrag om svenska ostindiska kompaniet 27-28 oktober 2011, workshop Comparing Companies, Warwick University, projektet Europe's Asian Centuries, inbjuden som expert 12 december

2011, seminarium om svensk sjöfartshistoria, Ekonomisk-historiska institutionen, Lunds universitet

Simon Ekström

5-6 maj 2011, An interdisciplinary and international workshop "Sacred matter & secular frames" Etnografiska museet, Stockholm. 16 maj 2011, Seminarium vid Göteborgs universitet. Tritonnätverket. Presentation av projektet "Homarus gammarus. Västkustens svarta guld, eller vad är en hummer?".

Seminarium vid egna institutionen (etnologi, vid Stockholms univ) med presentation av två textutkast: Se hummern! och Hummerätarna. Herrskapet von Hallwyls 1878–1930. 10-11 oktober 2011, konferens om "Historiker och materiell kultur" Armémuseum, Stockholm 1-2 december 2011, etnologisk workshop "Maritima reformuleringar", Stockholms universitet/Sjöhistoriska museet

Lisa Hellman

2-3 mars 2011, internationell konferens "China trade 1760-1860. Merchants and Artists New Historical and Cultural Perspectives", Matteo Ricci Institute, Macao; deltagit med bidrag. 11-14 april 2011, Spring School - Global History: Connected Histories or a History of Connections?, London School of Economics

28 april 2011, seminarium "The Swedish East India Company, Canton/Macao and Maritime Asia in early modern Period", Historiska institutionen, Stockholms universitet, tillsammans med George B. Souza och Leos Müller. oktober 2011, workshop "The 1602 Map by Matteo Ricci and its worldview", Matteo Ricci Institute, Macao

12-13 november 2011, internationell konferens "The Thirteen Hongs and Sino-Western Relations in the Qing dynasty", Guangzhou

Hanna Jansson

12 maj 2011, Seminarium vid Göteborgs universitet. Tritonnätverket.
Föredrag om antika sjöfarare och moderna bloggare.

Harry Svensson

4 december 2011, föredrag för Judiska församlingen Göteborg
"Judiskt liv i örlogsstaden Karlskrona"

5 Samverkan

CEMAS fortsatte under 2011 sitt samarbete med Tritonnätverket i Göteborg, (Svenska historikermötet 2011 i Göteborg, Hanna Janssons och Simon Ekströms presentationer på Tritonseminariet, workshopen Hamnmiljöer).

Workshopen "Säkerhet till sjöss" organiserades tillsammans med forskare från Försvarshögskolan och Utrikespolitiska institutet. Både Försvarshögskolan och Utrikespolitiska institutet är långsiktigt intressanta partners för CEMAS.

Ett annat samarbete som CEMAS startade under 2011 var doktorandutbyte med Historiska institutionen vid Porto universitet i Portugal. Institutionen och prof. Amelia Polonia, CEMAS samarbetspartner i Porto, har stark maritimhistorisk inriktning. CEMAS fick medel för att organisera två workshops för doktorander, i Porto under 2012 och i Stockholm 2013.

Samarbete med ämnet arkeologi på Stockholms universitet. Nanouschka Myrberg institutionen, anställdes under oktober och november 2011 av CEMAS, för att skriva en förstudie om

arkeologi och maritima studier och organisera workshop "Händelser vid vattnet", som äger rum under 2012.

6 Undervisning

Under 2011 handledde CEMAS medarbetare ett antal uppsatser på C- och master/magisternivå. Teman för uppsatserna var: tatueringar, sjömansvisor, Sjöhistoriska museets grundande, en jämförelse av konsulatutredningar, och Sverige och Haitirevolutionen (1792-1820) i två perspektiv.

Under hösten 2011 gavs kursen "Svensk historia från sjösidan" (10 hp) för första gången. Kursen är kvällskurs och ges på halvfart. De involverade ämnena är historia (Leos Müller, Ingvar Sjöblom), etnologi (Hanna Jansson, Simon Ekström) och arkeologi (Johan Rönby). Kursen kommer att ges igen under ht 2012. Planering av en lärobok i maritim historia för kursens syfte pågår.

7 Publikationer

Leos Müller, Philipp Robinson Rössner and Toshiaki Tamaki (eds.), *The Rise of the Atlantic Economy and the North Sea/Baltic Trades, 1500-1800*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2011 (utgivningen av publikationen stöttades av CEMAS)

Leos Müller, "The Swedish East India Company – Strategies and Functions of an Interloper", Markus A. Denzel, Jan de Vries, Philipp Robinson Rössner, (eds.), *Small is beautiful? – Interlopers and Smaller Trading Nations in the Pre-industrial Period*, WSWB 213, Stuttgart: Franz Steiner Verlag 2011, s. 73-93

Leos Müller, "Sweden's neutral trade under Gustav III: The ideal of commercial independence under the predicament of political isolation", Koen Stapelbroek (ed.), *Trade and War. The Neutrality of Commerce in the Inter-State System. Studies across disciplines in humanities and social sciences vol. 10*, Helsinki 2011, s. 143-160 (<http://www.helsinki.fi/collegium/e->

series/volumes/volume_10/index.htm)

Leos Müller, "The Swedish Convoy Office and Shipping Protection Costs", Anna Maria Forssberg, Mats Hallenberg, Orsi Husz, Jonas Nordin (eds.), *Organizing History. Studies in Honour of Jan Glete*. Nordic Academic Press, Lund, s. 255-275

Leos Müller, "Sjöfartens historiska betydelse för Sverige och Europa", *Framtider*, Institutet för framtidsforskning, 2011/3, s. 18-21

Lisa Hellman, bokrecension "Karonen, Petri (red.): Hopes and fears for the future in Early Modern Sweden, 1500–1800", *Lychnos* 2010, s. 317-319

Simon Ekström och Maria Bäckman, "Museer, kön och genus". *Nordisk Museologi*, 2011:2

8 Informationsspridning, CEMAS webbplats

CEMAS webbsida uppdateras kontinuerligt. "Meddelanden från CEMAS" som distribueras via en e-mail lista utkommer ungefär varannan vecka, oftast i anslutning till Maritima seminariet. Sändlista uppdateras kontinuerligt.

9 Ekonomi

CEMAS finansieras gemensamt av Statens maritima museer och Stockholms Universitet, där vardera sidan stödjer verksamheten med upp till två miljoner kronor årligen, totalt 4 miljoner kronor. Huvuddelen av kostnader täcker de anställdas (CEMAS forskare och doktorander) löner och övriga kostnader förbundna med anställning.

Till och med den 31 december 2011 var CEMAS kostnader inom 4 miljon-uppgörelsen 3 136 884 kr, 88 % av budgeterad summa 3 571 315 kr.

Utöver 4-miljon-uppgörelse finansieras CEMAS verksamhet av

externa och interna medel. Exempelvis, finansiering av Ale Pålssons doktorandtjänst täcks helt av Historiska institutionen och Harry Svenssons anställning som doktorand finansieras genom ett särskilt avtal med Arbetsförmedlingen.